

**ПИТАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛАХ.  
ПРОФІЛАКТИКА ДИТЯЧОГО ТРАВМАТИЗМУ**

---

УДК 614:373

*Василь Селезень, кандидат педагогічних наук, доцент*

*Анна Солоденко, студентка*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ*

**ПИТАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛАХ.  
ПРОФІЛАКТИКА ДИТЯЧОГО ТРАВМАТИЗМУ**

*У статті розглянуто основні питання з охорони праці та безпеки життєдіяльності учнів у школах. Показано основну документацію, яка має бути в кожній школі. Особливу увагу приділено питанням дитячого травматизму та профілактичним діям, щодо запобігання йому. А також наведено етапи організації чіткої системи роботи школи з питань охорони праці та профілактики дитячого травматизму.*

**Ключові слова:** охорона праці, дитячий травматизм, учні, профілактика, безпека життєдіяльності, етапи організації.

*Рис. 1. Табл. 1. Літ. 5.*

*Василий Селезень, кандидат педагогических наук, доцент*

*Анна Солоденко, студентка*

*Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова, г. Киев*

**ВОПРОСЫ ПО ОХРАНЕ ТРУДА И БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ В  
ШКОЛАХ. ПРОФИЛАКТИКА ДЕТСКОГО ТРАВМАТИЗМА**

*В статье рассмотрены основные вопросы по охране труда и безопасности жизнедеятельности учеников в школах. Показано основную документацию, которая должна быть в каждой школе. Особое внимание уделено вопросам детского травматизма и профилактическим действиям, чтобы предостеречь его. А также приведено этапы организации четкой системы работы по вопросам охраны труда и профилактике детского травматизма.*

**Ключевые слова:** охрана труда, детский травматизм, ученики, профилактика, безопасность жизнедеятельности, этапы организации.

*Vasyl Selezen, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor*

*Anna Solodenko, Student*

*Mykhaylo Dragomanov National Pedagogical University, Kyiv*

**QUESTIONS CONCERNING THE PROTECTION OF HEALTH AND LIFE SAFETY IN  
SCHOOLS. PREVENTION OF CHILD INJURIES**

*The article examines the main issues concerning the health protection and life safety of students in schools. The article displays the basic documentation that should be in every school. The particular attention is paid to the issues of child injuries and the preventive actions in order to prevent them. The authors show the steps of the organization of clear system of school work concerning the safety and the prevention of child injuries.*

**Keywords:** the health and safety, child injuries, the students, prevention, the life safety, the stages of organization.

**П**остановка проблеми. Питання охорони праці і безпеки життєдіяльності все серйозніше звучать сьогодні в організації навчально-виховного процесу. Одна з головних вимог щодо ефективності діяльності закладу – це дотримання встановлених правил і норм з охорони праці. Значна увага акцентується на створення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання, вживанні конкретних заходів щодо попередження випадків травматизму та збереження життя і здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу.

Систематичне навчання та підвищення рівня знань з питань охорони праці є одним з основних принципів державної політики в галузі охорони

праці. З метою реалізації цього принципу в Україні діє система безперервної освіти в галузі охорони праці, побудована на засадах ступеневості навчання, яка досягається забезпеченням вирішення різних завдань при навчанні на різних етапах навчання та праці.

Учні у школах дуже часто говорять про абсолютну непотрібність проведення інструктажів з охорони праці, безпеки життєдіяльності і таке інше. А чому? Тому що найчастіше, мало хто з вчителів звертає увагу на необхідність дійсно якісного проведення інструктажів та профілактик з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності. Основним завдання вчителя на уроці є збереження життя і здоров'я учнів. Перед

## ПИТАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛАХ. ПРОФІЛАКТИКА ДИТЯЧОГО ТРАВМАТИЗМУ

канікулами або вихідними варто приділити хоча б 15 хвилин і не полінуватися нагадати учням правила дорожнього руху, протипожежної безпеки, телефони екстрених служб і так далі. Постійне нагадування і акцентування на цьому уваги краще запам'ятається.

У журналі інструктажів, у якому розписуються учні, починаючи з 9 класу, важливим є вміти пояснити учням за що і чому вони ставлять свій підпис.

**Аналіз основних досліджень та публікацій.** Фундаментальні та прикладні питання охорони та гігієни праці висвітлено у роботах: академіків Б.О. Патона, І.М. Трахтенберга, Ю.І. Кундієва, В.А. Кордюмова; професорів К.Н. Ткачука, Г.Г. Гогіташвілі, І.І. Даценко. Питання охорони праці проходить через усю систему роботи школи й стосується всіх напрямів діяльності та всіх без виключення учасників навчально-виховного процесу.

Робота педагогічного колективу з охорони праці організована згідно із законами України “Про охорону праці”, “Про пожежну безпеку”, “Положенням про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти”.

Відповідно до вимог нормативних документів, у навчальному закладі розроблена відповідна документація з питань дотримання безпеки на охорони праці, створено службу охорони праці, затверджені положення про служби охорони праці, створені й діють комісії з навчання та перевірки знань з охорони праці, програми навчання, плани-графіки проведення навчання та білети для перевірки знань.

Навчання й перевірка знань з охорони праці вчителів фізики, інформатики, хімії, біології, трудового навчання, фізичного виховання, ОЗВ проводиться щорічно згідно з планом-графіком. Робота служби з охорони праці здійснюється відповідно до плану роботи та графіків обстежень, затверджених директором школи.

Згідно з вимогами чинних нормативних документів, розроблені, затверджені директором і видані посадові інструкції для всіх працівників навчального закладу.

Для окремих категорій працівників розроблені та введені в дію інструкції з охорони праці та інструкції з безпеки праці при виконанні небезпечних робіт.

Питання створення безпечних умов праці, навчання і виховання учасників навчально-виховного процесу постійно знаходяться на контролі в уповноваженого з питань техніки безпеки та директора навчального закладу.

У річному плані навчального закладу є окремий розділ “Планування роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності”. Згідно з ним, систематично перевіряється робота школи з питань дотримання вимог законодавчих і нормативних документів з охорони праці, безпеки життєдіяльності, профілактики дитячого травматизму [3].

Ці питання обговорюються на нарадах у присутності директора, педагогічних радах.

**Метою статті.** Висвітлення основних питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у школах, а також заходи щодо зменшення дитячого травматизму у навчальних закладах.

**Виклад основного матеріалу.** Відповідно до встановлених вимог в школі розроблена єдина Система управління охороною праці, створена Служба охорони праці у відповідності до Положення, а також розроблена документація з даних питань у відповідності нормативних документів державної, галузевої та відомчої чинності.

Для здійснення оперативної роботи з документами з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності адміністрація закладу створила чітку номенклатуру справ, затверджену відповідним наказом по закладу, яка передбачає такі розділи [1; 2]:

Адміністрація школи має документи державної, галузевої та внутрішньої чинності з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, які систематизовані в окрему папку.

З метою організації чіткої системи роботи школи з питань охорони праці та профілактики дитячого травматизму працівники школи відповідально, комплексно, системно, цілеспрямовано та з урахуванням кінцевої мети підходять до вирішення даних питань у відповідності до існуючих нормативних актів [4; 5].

Дана схема системи роботи забезпечує реалізацію всіх поставлених завдань:

Тепер розглянемо кожен з цих етапів окремо і детальніше.

### **I. Планування:**

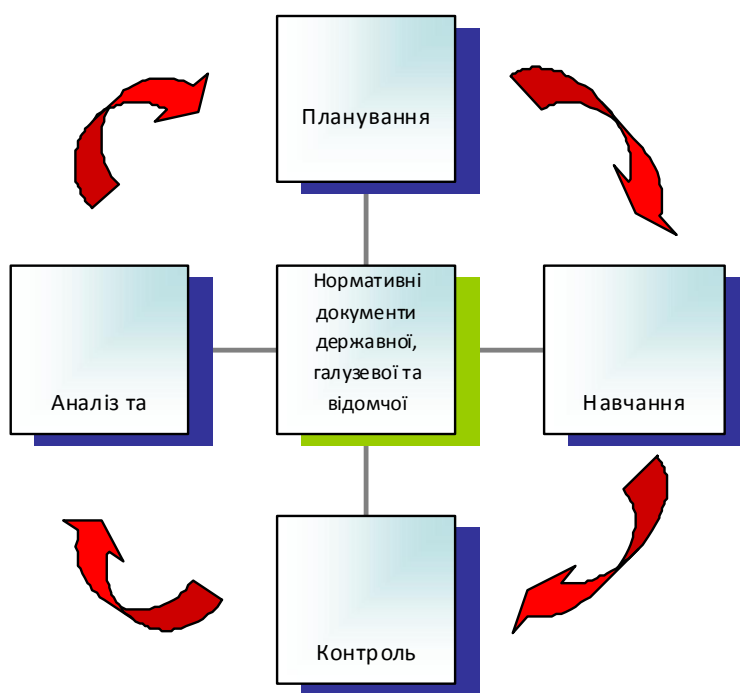
- План роботи з ОП та БЖ;
- Заходи щодо попередження невиробничого травматизму;
- План заходів по забезпеченню безпечних та нешкідливих умов праці та навчання;
- Річний план роботи служби охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- Комплексні заходи щодо попередження випадків дитячого травматизму під час навчально-виховного процесу та в побуті;
- Спільна робота школи з РВ ГУ МНС України по виконанню Правил пожежної безпеки;

**ПИТАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛАХ.  
ПРОФІЛАКТИКА ДИТЯЧОГО ТРАВМАТИЗМУ**

**Таблиця 1.**

**Документація з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у школах**

Індекс справ	Заголовок справи
	Вхідна документація
	Вихідна документація
	Нормативні документи
	Плани та заходи
	Приписи
	Журнали реєстрації інструктажів з працівниками
	Інструкції
	Документи про травматизм (журнали, акти)
	Навчання і перевірка знань з ОП
	Атестація робочих місць за умовами праці
	Громадський огляд-конкурс з охорони праці
	Робота загонів ДЮОП та ЮОП
	Теки з Тижнями безпеки життєдіяльності



**Рис. 1. Схема системи роботи школи з питань охорони праці і безпеки життєдіяльності**

та БЖ, заходи, положення та інше.

**II. Навчання:**

- Навчання працівників 1 раз в 3 роки (пакет документів);
- Інструктажі з ОП 1 раз в 6 міс., підвищеної небезпеки 1 раз в 3 міс.(вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий);
- Інструктажі з БЖД: вступний (1 вересня класні керівники), первинний (кабінети з підвищеною небезпекою);
- Інструктажі з безпеки життєдіяльності (цільовий);
- Інструктажі з ОП на уроках фізкультури, трудового навчання, фізики, хімії, інформатики (класний журнал);
- Бесіди з попередження дитячого травматизму (підбір бесід по видам ушкоджень);
- Наради, семінари, виробничі наради засідання методоб'єднань тощо.

**III. Контроль**

- Спільна робота школи з відділом ДАІ з профілактики дорожньо-транспортного травматизму;
- Заходи щодо реалізації районних та обласних програм з питань БЖД;
- Накази;
- План – сітки на проведення 4-х Тижнів безпеки дитини;
- План проведення бесід окремо для молодшої та старшої ланки;
- Посадові інструкції, інструкції з охорони праці

- здійснює: директор – заступник з навчально-виховної роботи – заступник з виховної роботи – керівник структурного підрозділу – голова профспілки;
- Оперативний адміністративно-громадський контроль I – III ступенів;
- Проведення Тижнів охорони праці та Тижнів безпеки життєдіяльності;
- Громадський огляд – конкурс стану умов та охорони праці;

**ПИТАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛАХ.  
ПРОФІЛАКТИКА ДИТЯЧОГО ТРАВМАТИЗМУ**

- Конкурс на кращий заклад з профілактики дитячого травматизму;
- Підготовка до нового навчального року;
- Хід виконання наказів відділу освіти та по закладу;
- Електробезпека, пожежна безпека, виробнича санітарія;
- Робота котельного господарства, харчоблоку, навчально – виробничих приміщень;
- Аналіз виявлених недоліків, заходи щодо усунення;
- Відвідування уроків Основ здоров'я та факультативів “Школа проти “СНІДу”, бесід з попередження випадків травматизму, виховних заходів під час проведення Тижнів БЖД (керівник, заступники).

**IV. Аналіз та висновки:**

- Розглядання питань з ОП та БЖД на нарадах при директору, на педрадах, виробничих нарадах, методичних об'єднаннях класних керівників та вчителів кабінетів підвищеної небезпеки;
- Підсумкові накази (вжиття управлінських рішень).

Для реалізації всіх поставлених завдань проводиться систематична цілеспрямована робота як адміністрації так і всіх структурних підрозділів. Лише в спільній співпраці є можливість досягнення поставленої мети.

Шкільний травматизм діти отримують переважно на уроках фізкультури, трудового навчання, а також під час перерв, у класах, коридорах, пришкільній території. Основними причинами шкільного травматизму є по перше відсутність контролю зі сторони вчителів за поведінкою учнів під час проведення уроку та перерв, по друге – недостатньо організована виховна робота.

При будь-яких видах дитячого травматизму дорослим, вчителям, необхідно дотримуватися двох основних вимог: необхідно чітко налагодити організацію навчального процесу і впроваджувати

різні інформаційні форми санітарно-освітньої роботи.

Робота щодо профілактики дитячого травматизму повинна вестися у двох основних напрямках:

- 1) робота зі створення безпечного середовища перебування дітей у навчальному закладі;
- 2) гігієнічне навчання і виховання дітей, мета якого вироблення в них навичок безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях.

Також, особливу увагу слід зосередити на розміщенні всіх необхідних інструкцій з охорони праці та безпеки життєдіяльності, а також проводити профілактичні бесіди, не забуваючи при цьому супроводжувати розповідь необхідними плакатами та схемами.

**Висновки.** Сьогодні у школах питанням з охорони праці та безпеки життєдіяльності має приділятися належна увага, всі необхідні інструкції і профілактичні заходи мають бути проведені з учнями. Питання дитячого травматизму повинні бути винесені на особливий контроль, адже збереження життя і здоров'я учнів у школі є одним з основних завдань учителів.

1. Гогіташвілі Г.Г. *Основи охорони праці: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / Г.Г. Гогіташвілі, В.М. Лапін. – 4-те вид., випр. та доп. – К.: Знання, 2008. – 231с.*

2. Грищук М.В. *Основи охорони праці: Підручник для студ. вищих навч. закладів. – К.: Кондор, 2005. – 240 с.*

3. Катренко Л.А. *Охорона праці: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / Л.А. Катренко, Ю.В. Кім, І.П. Пістун. – Суми: Університетська книга, 2004. – 496 с.*

4. Романчик А.А. *Менеджмент охорони праці. – К.: Основа, 2003. – 176 с.*

5. Сивко В.Й. *Правові та організаційні основи охорони праці в Україні: навч. посібник для студ. усіх спец. вищих навч. закладів. – К.: Кондор, 2003. – 140 с.*

Стаття надійшла до редакції 21.12.2016



*“На Святвечір уся родина збирається разом. На столі – 12 страв, які нагадують про 12 апостолів. Христос, коли виріс, став їхнім учителем – а без наставників ми не пізнаємо найголовнішого. Під скатертину кладуть трохи сіна, аби нагадати про стаєнку у Вифлємі. Вона одного дня стала найсвітлішим місцем на землі. Бо не важливо, де ти народився, головне – хто ти є і ким ти станеш”.*

*“Різдво Христове”*

*Мирослав Лаяук  
український поет і драматург*

